

T.C
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ

HEM 116 - TAMAMLAYICI VE DESTEKLEYİCİ BAKIM
UYGULAMALARI
DERS BİLGİ KİTAPÇIĞI

SAMSUN

2025

İÇİNDEKİLER

1. ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ MİSYON, VİZYON, AMAÇLARI, PROGRAM ÇIKTILARI VE DEĞERLERİ.....

2. TAMAMLAYICI VE DESTEKLEYİCİ BAKIM UYGULAMALARI DERSİ

- 2.1. Dersin Tanımı ve Amacı
- 2.2. Eğitim Modeli.....
- 2.3. Uzaktan Eğitim Politikası.....
- 2.4. Dersin Genel Hedefleri.....
- 2.5. Dersin Programdaki Yeri.....
- 2.6. Dersin Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....
- 2.7. Dersin Değerlendirmesi

3. HAFTALIK DERS İÇERİĞİ.....

4. DERS KONU İÇERİĞİNİN BÖLÜMÜN PROGRAM ÇIKTILARI, DERSİN ÖĞRENME ÇIKTILARI, HASTA GÜVENLİĞİ, SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ, SAĞLIĞIN SOSYAL BELİRLEYİCİLERİ İLE İLİŞKİSİ.....

5. DERSİN KAYNAK ve KANIT LİSTESİ.....

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ
2024–2025 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI
TAMAMLAYICI VE DESTEKLEYİCİ BAKIM UYGULAMALARI DERS KİTAPÇIĞI

1. ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ MİSYON, VİZYON, AMAÇLARI, PROGRAM ÇIKTILARI VE DEĞERLERİ

Misyonumuz; Birey, aile ve toplumun sağlık ve hastalık deneyimini insancıl bir şekilde yönetebilen, değişen sağlık ortamında küresel toplumun ihtiyaçlarına kanıta dayalı uygulama ile cevap veren, mesleğine bağlı, duyarlı ve dinamik hemşire liderler yetiştirmektir.

Vizyonumuz; Birey, aile ve toplumun sağlığını geliştirmek üzere ulusal ve uluslararası düzeyde hemşirelik disiplinine yön verecek yenilikçi ve profesyonel hemşireler yetiştiren lider bir bölüm olmaktır.

Hemşirelik Bölümü Amaçları;

- 1.Mezunlarımız ulusal/ uluslararası sağlığı ilgilendiren kuruluşlarda ya da akademik alanda istihdam edilir
- 2.Mezunlarımız hemşirelik uygulamalarında sürekli yenilenme ve gelişme bilinciyle akademik ve kişisel gelişimine devam eder.
- 3.Mezunlarımız ulusal ve uluslararası hemşirelik etik ve uygulama standartlarına uygun bütüncül ve insancıl bakım verir.

Hemşirelik Bölümü Program Çıktıları;

1. Hemşirelik ve diğer disiplinlerdeki kanıta dayalı kuramsal bilgiye ulaşarak hemşirelik eğitim, uygulama, araştırma ve/veya yönetiminde kullanır.
2. Sağlığın geliştirilmesi, sürdürülmesi ve iyileştirilmesi amacıyla bireylere, ailelere, gruplara ve topluma güvenli, yetkin, şefkatli, etik, bütüncül, çevreye ve kültüre duyarlı hemşirelik bakımı sağlar.
3. Bireyselleştirilmiş, güvenli, kaliteli hemşirelik bakımına liderlik eder.
4. Hemşirelik eğitim, yönetim, uygulama ve/veya araştırmasında, disiplin içi/disiplinler arası etkili iletişim ve iş birliği becerilerini kullanır.
5. Araştırma temelli ve kanıta dayalı çalışmalar ile hemşirelik disiplininin gelişimine bireysel katkı sağlar.
6. Kişisel ve mesleki gelişiminin bir parçası ve gereği olarak, yaşam boyu öğrenme, yaratıcılık ve eleştirel düşünmeyi benimser ve sürdürür.

7. Sağlık politikaları, düzenlemeleri ve mevzuatla ilgili olarak hemşirelik rollerine ilişkin temel bir anlayış ve tutum geliştirir.

8. En az bir yabancı dili kullanarak hemşirelik ve sağlık alanındaki gelişmeleri izler ve paylaşır.

9. Güvenli ve kaliteli hemşirelik uygulamalarını destekleyen yenilikçi bilişim ve/veya bakım teknolojilerini kullanır.

Değerlerimiz;

Hemşirelik bölümü olarak kaliteli sağlık bakım hizmetlerine erişimin bir ayrıcalık değil sosyal bir hak olduğuna inanıyor ve bunu en temel değer olarak kabul ediyoruz. Bunun yanı sıra Atatürk ilke ve inkılaplarını ve aşağıdaki değerleri Temel Değerlerimiz olarak sunuyoruz:

1. Bakım: Bakım hemşirelik uygulamasının özüdür. Bireyin eşsizliği temelinde insanlara merhametli, vicdanlı, bütüncül, şeffaf, alturistik ve katılımcı bir yaklaşımla bakım vermeye kararlıyız.

2. Duyarlılık: Kültür, çevre, birey, toplum, toplumsal cinsiyet eşitliği ve hakkaniyet temelinde insanların bakım çağrılarını duymaya, etik ve saygınlık standartlarına dayalı olarak bu çağrıya yanıt vermeye kararlıyız.

3. Etik: Hemşirelik eğitimi, uygulaması ve araştırmasında evrensel ve bilimsel etiğe uygun, insana ve değerlerine saygılı, adil, dürüst ve hakkaniyetli olmaya kararlıyız.

4. Profesyonellik: Sosyal adalet ve eşitliğin sağlık hizmetlerine entegrasyonuna, düşünce özgürlüğüne, örgütlenme bilincine dayanan, özgüvenli, iletişim becerileri gelişmiş lider, entelektüel hemşireler olmaya kararlıyız.

5. Bilimsellik/Yenilikçilik: Bir uygulama mesleği ve bir akademik disiplin olarak hemşirelikte, kanıta dayalı bakımı uygulamak için yeni bilgileri keşfetmeye, yaymaya ve hemşirelik bilimini geliştirmeye kararlıyız.

6. Katılımcılık/paydaş odaklılık: Hemşirelik öğrencilerinin tüm potansiyellerini geliştirmek üzere katılımcı, etkileşimli eğitim ve öğretim anlayışını geliştirmeye ve sürdürmeye kararlıyız.

2. TAMAMLAYICI VE DESTEKLEYİCİ BAKIM UYGULAMALARI DERSİ

2.1. Dersin Tanımı ve Amacı

Bu ders, geleneksel, tamamlayıcı, destekleyici ve alternatif uygulamalara ve bu uygulamaların çeşitli hasta popülasyonlarında çeşitli semptomları kanıta dayalı olarak iyileştirmeye ilişkin teorik temel oluşturur. Sağlığın korunması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik koruyucu, iyileştirici ve rehabilite edici tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaları etik, yasal ve bütüncül bakımı dikkate alarak teorik olarak öğretir. Bu dersin amacı, sağlık alanında tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaların ve bu uygulamaların hemşirelikte kullanımının açıklanmasıdır.

2.2. Eğitim Modeli

Derste klasik eğitim modeli kullanılmaktadır.

2.3. Uzaktan Eğitim Politikası

Uzaktan eğitim olanakları ve dijital alan fırsatları kullanılarak;

- Sağlık alanında tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaların sağlık ve hastalık durumunda kanıta dayalı olarak kullanımının öğrencilere üst düzeyde öğretilmesi,
- Bir paydaş olarak öğrencilerin etkin katılımıyla potansiyellerinin desteklenmesi,
- Bireysel ve toplumsal koruyucu önlemlerin, sağlığı koruma ve geliştirme amacına yönelik etkin kullanım farkındalığının oluşturulması ve becerisinin kazandırılması,
- Öğretim elemanı ve öğrenci etkileşiminin dijital güvenlik sınırları içerisinde kesintisiz devamlılığının sağlanmasıdır.

2.4. Dersin Genel Hedefleri

ÖÇ 1: Geçmişten günümüze tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaları söyleyebilme,

ÖÇ 2: Tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaların sınıflandırılmasını ve bu sınıflamalarda yer alan bakım uygulamalarını sıralayabilme,

ÖÇ 3: Tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamaları ile ilgili kanıtlara örnekler verebilme,

ÖÇ 4: Semptom yönetiminde kullanılabilecek tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamalarını açıklayabilme,

ÖÇ 5: Tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamalarının uygulanış biçimlerini açıklayabilme.

2.5. Dersin Programdaki Yeri

Bu ders Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü birinci sınıf bahar döneminde yer alır. Haftada iki saat teorisi olan, 2 kredi ve 4 ECTS kredilik bir derstir. Ders, çarşamba günleri 13:15-15:00 saatleri arasında yapılmaktadır.

2.6. Dersin Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Derste anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme gibi aktif öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. Konuların anlaşılabilirliğini artırmak ve görselleştirmek için yapılan grup çalışmaları kapsamında öğrenciler dönem sonuna kadar her hafta anlatılan konunun sonunda, sorumlu öğretim elemanı rehberliğinde sorumlu oldukları farklı konulara ilişkin videolar, görseller (haberler, vb.) ve kanıta dayalı ulusal ve uluslararası araştırma sonuçlarını bulmaktan, tüm sınıfa sunmaktan ve Google Classroom üzerinden tüm sınıf ile paylaşmaktan sorumludur. Grup çalışması sunumları, öğretim elemanının ilgili konuyu anlatımının ardından en fazla 10-15 dakika sürecek şekilde hazırlanmalıdır.

2.7. Dersin Değerlendirmesi

Derse devam zorunludur. Dersin %30'undan (8 saat) fazlasına devam etmeyen öğrenci genel sınavlara alınmaz ve FD notu verilir. Dersin değerlendirilmesinde, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sınav Yönetmeliği uygulanır. Öğrenciler dönem içi etkinlikler kapsamında bir vize sınavı (%40), dönem sonu etkinlikler kapsamında bir final sınavına (%60) tabi tutulmaktadır. Öğrenciler dönem sonuna kadar gerçekleştirdikleri grup çalışmaları kapsamında katkı düzeylerine göre 100 üzerinden not almakta ve bu not dönem içi etkinliklerin %50'sini oluşturmaktadır.

3. HAFTALIK DERS İÇERİĞİ

1. HAFTA- Tamamlayıcı ve Destekleyici Bakım Uygulamalarına Giriş
2. HAFTA- Tamamlayıcı ve Destekleyici Bakım Uygulamalarına Genel Bakış
3. HAFTA- Zihin-Beden Temelli Uygulamalar (Müzik ve Sanat terapi)
4. HAFTA- Zihin-Beden Temelli Uygulamalar (Yoga, Meditasyon)
5. HAFTA- Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Masaj)
6. HAFTA- Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Aromaterapi)
7. HAFTA- Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Refleksoloji)
8. HAFTA- Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Egzersiz)
9. HAFTA- ARA SINAV
10. HAFTA- Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Sıcak ve soğuk uygulamalar)
11. HAFTA- Enerji Temelli Uygulamalar (Reiki, Terapötik dokunma)
12. HAFTA- Enerji Temelli Uygulamalar (Biyoenerji, Biyofeedback)
13. HAFTA- Biyolojik Temelli Uygulamalar (Fitoterapi)
14. HAFTA- Geleneksel sağlık sistemleri/Alternatif tıbbi sistemler (Akupunktur, Akupres, TENS)
15. HAFTA- YARIYIL SONU SINAVI

NOT: 02 Nisan 2025 ve 23 Nisan 2025 tarihlerinde çarşamba günleri resmi tatildir.

4. DERS KONU İÇERİĞİNİN BÖLÜMÜN PROGRAM ÇIKTILARI, DERSİN ÖĞRENME ÇIKTILARI, HASTA GÜVENLİĞİ, SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ, SAĞLIĞIN SOSYAL BELİRLEYİCİLERİ İLE İLİŞKİSİ

Sağlığın Sosyal Becerileri

1. *Bireysel özellikler (yaş ve cinsiyet)*
2. *Sosyoekonomik belirleyiciler (İşsizlik, çalışma koşulları, yoksulluk ve sosyal dışlanma)*
3. *Çevresel belirleyiciler (konut, sosyal çevre ve temiz gıda-su)*
4. *Yaşam tarzı ile belirleyiciler (Fiziksel aktivite, madde bağımlılığı ve cinsel tercihler)*
5. *Ulaşım ve sosyal hizmetler (ulaşım, sosyal hizmetler, eğitim)*

Hasta Güvenliği Hedefleri

1. *Basınç yaralarının önlenmesi*
2. *Bilgi güvenliği*
3. *Güvenli cerrahi*
4. *Güvenli doğum*
5. *Güvenli hasta devri*
6. *Hatalardan öğrenme*
7. *Hasta ve hasta yakını katılımı*
8. *Hastaların doğru tanımlanması*
9. *Hasta düşmelerinin önlenmesi*
10. *Hastaların güvenli transferi*
11. *Hasta bakımında güvenli hava yolu yönetimi*
12. *İlaç güvenliği*
13. *Kan güvenliği ve yönetimi*
14. *Kardiyak arrest yönetimi*
15. *Malzeme ve cihaz güvenliği*
16. *Nazogastrik tüp ve hasta güvenliği*
17. *Yaşlı hastalarda deliriumla mücadele*
18. *Yenidoğanda uygun oksijen tedavisi*
19. *Sağlık hizmet ilişkili enfeksiyonlarla mücadele*
20. *Radyasyon güvenliği*
21. *Teşhiste hasta güvenliği*
22. *Tesis güvenliği*
23. *Hastane ilişkili venöz tromboembolilerin önlenmesi*

Konu	Dersin Öğrenme Çıktısı	Hedef Beceri/Öğrenci Etkinliği	Program Çıktısı (PÇ)	Öğretim Yöntemi (Bilişsel, Duyuşsal, Psikomotor)	Değerlendirme Yöntemi ve Değerlendirme Aracı	Hasta Güvenliği (Hangi hedefse sayısı yazılmalı)	Sağlığın Sosyal Belirleyicileri (Hangi hedefse sayısı yazılmalı)	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (Hangi hedefse sayısı yazılmalı)
Tamamlayıcı ve Destekleyici Bakım Uygulamalarına Giriş	1,2	Bilişsel: Tamamlayıcı ve destekleyici uygulama kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaların, çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav	2,8	1,3,4	3,6.11
Tamamlayıcı ve Destekleyici Bakım Uygulamalarına Genel Bakış	1,2	Bilişsel: Tamamlayıcı ve destekleyici uygulama kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Tamamlayıcı ve destekleyici uygulamaların, çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav	2,8	1,3,4	3,6.11

		değerlendirme						
Zihin-Beden Temelli Uygulamalar (Müzik terapi, Sanat terapi)	2,3,4,5	Bilişsel: Müzik terapi ve sanat terapi kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Müzik terapi ve sanat terapiyi, çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3,4	3
Zihin-Beden Temelli Uygulamalar (Meditasyon, Yoga)	2,3,4,5	Bilişsel: Meditasyon ve yoga kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Meditasyonu ve yogayı, çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3,4	3

Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Masaj, Aromaterapi)	2,3,4,5	Bilişsel: Masaj ve aromaterapi kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Masaj ve aromaterapiyi, çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3	3
Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Refleksoloji)	2,3,4,5	Bilişsel: Refleksoloji kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Refleksolojiyi çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3	3
Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Egzersiz)	2,3,4,5	Bilişsel: Egzersiz kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Egzersizi çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3,4	3

		kullanımı açısından değerlendirme		sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme				
Manipülatif ve Beden Temelli Uygulamalar (Sıcak ve soğuk uygulamalar)	2,3,4,5	Bilişsel: Sıcak ve soğuk uygulamalar kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Sıcak ve soğuk uygulamaları çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3	3
Enerji Temelli Uygulamalar (Reiki, Terapötik dokunma)	2,3,4,5	Bilişsel: Reiki ve terapötik dokunma kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Reiki ve terapötik dokunmayı çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3	3

Enerji Temelli Uygulamalar (Biyoenenerji, Biyofeedback)	2,3,4,5	Bilişsel: Biyoenenerji ve biyofeedback kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Biyoenenerji ve biyofeedback uygulamalarını çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3	3
Biyolojik Temelli Uygulamalar (Fitoterapi)	2,3,4,5	Bilişsel: Fitoterapi kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Fitoterapiyi çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3	3
Geleneksel sağlık sistemleri/Alternatif tıbbi sistemler (Akupunktur, Akupres, TENS)	2,3,4,5	Bilişsel: Akupunktur, akupres ve TENS kavramını bilme ve tanımlama Duyuşsal: Akupunktur, akupres ve TENS uygulamalarını	1,2,3,5,8	Anlatım, tartışma, soru-cevap, grup çalışmaları (her bir konuya ait video gösterimi, araştırma	Çoktan Seçmeli Sınav Grup Çalışması Değerlendirme Formu	2,8	1,3	3

		çeşitli hasta popülasyonlarında ve semptomların iyileştirilmesinde kullanımı açısından değerlendirme		sonuçları paylaşımı ve sunum), akran eğitimi, video gösterimi, görselleştirme				
--	--	--	--	---	--	--	--	--

5. DERSİN KAYNAK ve KANIT LİSTESİ

KAYNAKLAR

- Baltacı N., Yüksekol Ö.D., Beji N.K. (editörler) (2023). Kadın Sağlığında Bütünleşik Uygulamalar ve Bakım. 1. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Ankara, Türkiye (E-ISBN: 978-625-397-568-5; ISBN: 978-625-397-567-8).
- Başer M, Taşçı S. (editörler) (2015). Kanıta dayalı rehberleriyle tamamlayıcı ve destekleyici uygulamalar. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara. ISBN: 978-605-9942-49-2.
- Tütüncü S, Etiler N. (2017). Tıbbın Alternatifi Olmaz! Geleneksel Alternatif ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları. Türk Tabipleri Birliği Yayınları, Ankara. ISBN 978-605-9665-25-4.
- Sağlık Bakanlığı, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği, Sayı: 29158, 27 Ekim 2014.

KANITLAR

- Baltacı N. Tülek Deniz H. Tamamlayıcı ve Bütünleşik Bir Bakım Uygulaması: Aromaterapi. International Social Sciences Studies Journal, 2019; 5(32): 1802-1809.

- Baltacı N., Tülek Deniz H. (2023). Müzik Girişimleri (Müzik Tıbbı ve Müzik Terapi). İçinde: Kadın Sağlığında Bütünleşik Uygulamalar ve Bakım (Baltacı N., Yüksekol Ö.D., Beji N.K., editörler), Bölüm 2.2, 1. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Ankara, Türkiye, ss. 137-189 (E-ISBN: 978-625-397-568-5; ISBN: 978-625-397-567-8).
- Baltacı N. (2023). Doğum Öncesi Dönemde Müzik Temelli Uygulamalar ve Bakım. Aktaş s., Derya Y.A., Toker E., editörler. A'dan Z'ye Temel Ebelik. Bölüm 12.11, 1. Baskı, İkinci Cilt. İstanbul Tıp Kitabevi, İstanbul, Türkiye, ss. 940-953. (ISBN: 978-625-6820-18-0).
- İskender MD, Eren H. Türkiye'de Ağrıya Yönelik Akupresur Uygulaması ile İlgili Yapılmış Hemşirelik Tezlerinin İncelenmesi. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi 2020;3(1):40-6. DOI: 10.5336/jtracom.2020-73529.
- Yıldırım D, Baykal D, Can G. Kanıt temelli fitoterapi uygulamalarının incelenmesi. JAREN, 2020;6(3):571-6.
- Maşa DC, Ceylan B. Destekleyici ve Tamamlayıcı Bir Bakım Türü Olan Yoganın Hemşirelik Araştırmalarındaki Yeri: Bir Sistematik Derleme. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi, 2020;3(3):331-44. DOI: 10.5336/jtracom.2020-74734.
- Bildiri Kitabı. 2.Uluslararası 4.Ulusal Tamamlayıcı Terapiler ve Destekleyici Bakım Uygulamaları Kongresi, 25-28 Eylül 2019, İzmir, Türkiye.
- Bildiri Kitabı. 2. Uluslararası Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Kongresi, 24-27 Nisan 2019 İstanbul, Türkiye.
- Arslan GG, Yücel ŞÇ. Hemşirelik Bakımında El Masajı Uygulaması ve Yapılan Çalışmaların Sistematik Analizi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 2017; 2(1): 15-20.
- Karamızrak N. Ses ve Müziğin Organları İyileştirici Etkisi. Koşuyolu Heart Journal 2014;17(1):54-57. DOI: 10.4274/khj.4775.
- Özdağ NH, Mollahaliloğlu S, Öztaş D, Güzeldemirci GB. Ağrı Tedavisinde Akupunkturun Yeri. Ankara Med J, 2015, 15(4):249-253. DOI: 10.17098/amj.43740.
- Erdoğan Z, Çınar S. Reiki: Eski Bir İyileştirme Sanatı - Modern Hemşirelik Uygulaması. Kafkas J Med Sci 2011; 1(2):86-91. doi: 10.5505/kjms.2011.70288.
- Yıldız S, Öztürk GY.Refleksoloji: temel ve klinik bilgiler. Integr Tıp Derg. 2014;2(1):26-42.
- Ağaoğlu S. Kadın Sağlığı ve Egzersiz. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2015; 6(2):67-72.
- Kazan EE. Soğuk Uygulamalar ve Hemşirelik Bakımı. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2011; 73-82.